

DE ARCHEOLOGIEDAGEN: IDEEËN EN TIPS OM EEN ACTIVITEIT TE ORGANISEREN

Nog niet gehoord van de Archeologiedagen? Het is dan ook een initiatief dat in 2018 voor het eerst plaats vond. Tijdens de Archeologiedagen wordt je ondergedompeld in de wereld van de archeologie. Jong of oud, de Archeologiedagen zijn er voor iedereen met een gezonde dosis nieuwsgierigheid naar het verleden. Help om het verleden tot leven te brengen in Vlaanderen en organiseer zelf een activiteit tijdens de Archeologiedagen op 14, 15 of 16 juni 2019!

ARCHEOLOGIE?

Indiana Jones, Lara Croft, geduld, werken met een tandenborstel, ... Dat zijn meestal de eerste dingen waarmee we archeologie associëren. Toch is het veel meer dan dat. Ook de Vlaamse bodem bevat veel geheimen om te ontrafelen. Ze vertellen onze geschiedenis, hoe onze voorouders hebben geleefd. Concreet bestuderen archeologen de menselijke geschiedenis aan de hand van materiële resten. Archeologen leggen de geschiedenis laagje per laagje bloot om meer te weten te komen over het leven van onze voorouders. Dat helpt ons ook om het heden beter te begrijpen. Culturen van duizend,

tienduizend of honderdduizenden jaren geleden? Een archeoloog bestudeert het allemaal. Steentijd, Romeinse tijd of middeleeuwen? Van alle periodes vind je sporen terug in de Vlaamse bodem.

Opgravingen gebeuren niet zo maar. Eerst gebeurt er een vooronderzoek door de studie van historische bronnen en kaarten, gevolgd door archeologische boringen en proefsleuvenonderzoek. Dit geeft al een eerste beeld van mogelijke archeologische sporen en resten. Tijdens het graven kijken de archeologen zorgvuldig naar de bodem. Als ze een verkleuring zien, is hun aandacht geprikkeld. Zo'n verkleuring kan namelijk wijzen op een vroegere kuil of gracht. Dit zijn sporen. De sporen worden dan ingetekend, zodat archeologen een beeld krijgen van hoe de site er vroeger uitzag. Naast sporen in de bodem, vinden archeologen ook vaak vondsten terug. De archeologische vondst die iedereen voor ogen kan halen, is het masker van Toetanchamon. Alles wat archeologen verzamelen tijdens de opgravingen, zijn vondsten. Maar vaak zijn die vondsten niet meer volledig. Zo vinden archeologen vaak scherven terug die ooit een pot vormden. Toch zijn ook scherven belangrijk, want zo kan door onderzoek bijvoorbeeld de ouderdom achterhaald worden.

Het werk stopt natuurlijk niet na de opgraving. De vondsten worden opgeslagen in een depot en de archeoloog maakt een rapport op van de opgra-

ving. Vondsten die er erg aan toe of bijzonder zijn, worden vaak gerestaureerd door specialisten. De rapporten en de depots zitten boordevol interessante verhalen, maar het grote publiek weet ze nog niet te vinden. Om het publiek op een leuke manier kennis te laten maken met de vele aspecten van archeologie worden de Archeologiedagen georganiseerd.

MEER INFORMATIE OVER ARCHEOLOGIE VIA:

www.archeonet.be

<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas>: archeologienota's

www.onderzoeksbalans.be: achtergrond- en contextinformatie over archeologie als wetenschap en een stand van zaken van de kennis

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S. WAT ZIJN DAT?

Bij grote bouwprojecten moet een archeologische screening van de terreinen gebeuren alvorens ze worden bebouwd. De onderzoeksresultaten worden neergeschreven in een archeologienota of nota. Het onderzoek gebeurt op verschillende manieren. Men kijkt naar vroegere vondsten of onderzoek op die plaats of in de buurt, de lokale geschiedenis wordt kort beschreven, allerhande (al dan niet historisch) kaartmateriaal wordt geanalyseerd en indien nodig gaat men over tot boringen of het graven van proefsleuven of proefputten. Archeologienota's en de bijbehorende programma's van maatregelen zijn geen rapporten van opgravingen, maar geven wel aan of er

opgravingen zullen gebeuren in de toekomst en wat de kennis over een bepaald terrein is. De goedgekeurde archeologienota's en nota's vind je op <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas>. De databanken zijn doorzoekbaar op gemeentenaam.

EEN ARCHEOLOGISCHE TOEVALSVONDST?

Soms komt het voor dat iemand een munt of scherf vindt, zonder dat er daar op dat moment archeologisch onderzoek plaatsvindt. Als je per toeval zo'n vondst ontdekt, ben je verplicht om dit binnen de drie dagen te melden aan het agentschap onroerend erfgoed. De voorwerpen en hun context kunnen door onderzoek kennis opleveren over het verleden van de mens en zijn omgeving.

Meer informatie:

<https://www.onroerenderfgoed.be/ik-wil-een-toevalsvondst-melden>

Metaaldetectievondst

Metaaldetectievondsten zijn geen toevalsvondsten. Een erkende metaaldetectorist moet zijn metaaldetectievondsten melden via een aparte online tool. Dit kan via: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/metaaldetectievondstmeldingen>. Daarnaast is er ook het online platform MEDEA. Daar kunnen metaaldetectoristen, onderzoekers en erfgoedmedewerkers archeologische metaaldetectievondsten en kennis delen via een publiek toegankelijke databank. Zo wordt er een overzicht gecreëerd van de archeologische metaaldetectievondsten in heel Vlaanderen.

Meer informatie:

<https://medea.weopendata.com/>

ARCHEOLOGIEDAGEN, EEN NIEUW INITIATIEF

Om het rijke verleden dat in de Vlaamse bodem zit aan een breed publiek voor te stellen, riepen het Forum Vlaamse Archeologie en de provincie Vlaams-Brabant de Archeologiedagen in het leven. We willen mensen laten proeven van het verleden en zo een positieve boost geven aan de Vlaamse archeologie. Op 1 en 2 juni 2018 organiseerden lokale partners uit heel Vlaanderen, waaronder ver-

scheidene heemkringen, activiteiten rond archeologie. De eerste editie was alvast een succes! 6000 mensen namen deel aan één van de 68 activiteiten. Over gans Vlaanderen was er een brede waaier aan activiteiten om de mensen op een speelse, avontuurlijke en leerrijke manier met archeologie kennis te laten maken. Een cursus archeologisch tekenen, archeologische proevertjes, een bezoek aan een opgraving, korte lezingen op café, ... Er was voor elk wat wils.

De sector houdt als het ware opendeurdagen om het publiek te laten kennismaken met alle aspecten van archeologie. In eerste plaats zijn het de organisatoren van de diverse activiteiten die de Archeologiedagen dragen. Daarachter zit een groep vrijwilligers van het Forum Vlaamse Archeologie en de provincie Vlaams-Brabant. Zij zorgen voor de overkoepeling van de activiteiten zodat ze elkaar versterken: één website met alle activiteiten, één logo, één Vlaamse promotiecampagne.

Door het enthousiasme tijdens de eerste editie van de Archeologiedagen, is het duidelijk dat archeologie leeft in Vlaanderen. Want wie wou er nu geen archeoloog worden toen hij klein was? Daarom komt er op 14, 15 en 16 juni 2019 een tweede editie.

HEEMKRINGEN EN DE ARCHEOLOGIEDAGEN?

Archeologische bedrijven, Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddiensten (IOED's), universiteiten, depots, musea, ... Iedereen die van dichtbij of veraf bij archeologie betrokken is, kan een activiteit or-

ganiseren. En daar horen de heemkringen natuurlijk ook bij. Uit een onderzoek over de Archeologiedagen in Nederland blijkt dat mensen vooral geïnteresseerd zijn in hun eigen, lokale geschiedenis. Heemkringen spelen daarbij een belangrijke rol. Ze hebben een goede kennis over het terrein en geschiedenis van de eigen streek en ze kunnen de vondsten in hun landschappelijke context plaatsen. Heemkringen zijn specialisten op het vlak van de lokale geschiedenis.

Maar je staat er natuurlijk niet alleen voor. Werk samen met een archeologisch bedrijf, IOED, museum, depot of andere organisatie, want samen sta je sterker. Zo kan je meer organiseren, bereik je een breder publiek en kan je je heemkring in de kijker zetten bij andere organisaties. Het kan bovendien leiden tot verdere samenwerkingen in de toekomst. Je kan ook samenwerken met organisaties buiten de archeologische sector. Zo kan er bij de lokale toneelvereniging een geboren Romein zitten die graag de mensen warm maakt voor jouw activiteit. Of je kan de deelnemers laten proeven van een historisch gerecht door samen te werken met een horecazaak.

Een voorbeeld uit editie 2018 is het proefsleuvenonderzoek in Gooik. De heemkundige kring van Gooik ontving veel mensen uit de buurt tijdens de eerste editie van de Archeologiedagen op de plaats van een archeologisch vooronderzoek. Ze deden dit samen met het archeologisch bedrijf ABO en de gemeente Gooik. Het publiek kon zich onderdompelen in de wondere leefwereld van de Romeinen in Gooik. Zowel de archeologen als de heemkundigen gaven een woordje uitleg over het proefsleuvenonderzoek, de voorlopige resultaten en de interessante geschiedenis van de omgeving. Daarnaast

konden de deelnemers genieten van Romeinse lekkernijen. Jean-Paul Deloecker, voorzitter van de heemkundige kring, blikt tevreden terug op de samenwerking. Door flyers over het evenement via de gemeente uit te delen en een reclame te maken via het tijdschrift van de heemkundige kring konden ze op veel deelnemers rekenen. Op vrijdag waren er rondleidingen voor scholen en daar ziet Jean-Paul enkel maar de voordelen van in: 'Met een archeoloog bekeken de leerlingen de vondsten en kregen ze uitleg aan de proefsleuven. Door op een speelse manier leerlingen de beginselen van archeologie bij te brengen, waren ze duidelijk geïnteresseerd.' Verder benadrukt Jean-Paul de samenwerking tussen de verschillende instanties als een positief punt en wil daar ook dit jaar op inzetten. Hij geeft drie tips mee naar andere heemkringen: 'Werk met zoveel mogelijk instanties samen, zo kan je meer verwezenlijken. Nodig scholen uit, want het enthousiasme van kinderen werkt aanstekelijk en als het even kan bestel je best goed weer.' De ene tip is natuurlijk makkelijker te volbrengen dan de andere.

VIND EEN PARTNER OM MEE SAMEN TE WERKEN:

www.vona.be: een overzicht van alle archeologische bedrijven in Vlaanderen

<https://www.onroenderfgoed.be/overzicht-van-de-erkende-onroenderfgoeddepots>: een overzicht van alle erkende archeologische depots in Vlaanderen

<https://www.onroenderfgoed.be/overzicht-van-de-erkende-ioeds>: een overzicht van alle erkende IOED's (Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddiensten) in Vlaanderen

<http://www.icom-belgium-flanders.be/musea/>: een overzicht van de musea in Vlaanderen en Brussel die aangesloten zijn bij ICOM (International Council of Museums)

<http://erfgoedkaart.be/>: kaart met alle erfgoedorganisaties in Vlaanderen en Brussel

Mail naar erfgoed@vlaamsbrabant.be en we helpen je graag verder bij het vinden van een partner!

TIPS OM EEN ACTIVITEIT TE ORGANISEREN

Je kan op tal van manieren het lokaal archeologisch erfgoed in de kijker zetten tijdens de Archeologiedagen. Een tentoonstelling, een archeologische wandeling of fietstocht, een archeologisch marktkraam, ... Het behoort allemaal tot de mogelijkheden. Laat je inspireren door een aantal tips hieronder.

Het is de bedoeling om de interesse voor het verleden los te maken bij een breed publiek. Daarbij is het belangrijk dat je de mensen doet beleven, de bezoeker als het ware in de huid van een archeoloog laat kruipen. **Gebruik daarbij alle zintuigen.** Laat de bezoekers voelen, proeven, ruiken, uitproberen, ... Een thema als archeologie is daarvoor uitermate geschikt. **Brainstorm** met een aantal mensen om een geschikte activiteit te vinden. Hou de **doelgroep**, eventuele **samenwerkingsmogelijkheden**, dingen die je reeds liggen hebt, in het achterhoofd tijdens jouw brainstorm. Jouw activiteit hoeft ook helemaal niet veel geld te kosten. Met een **klein budget** kan namelijk veel verwezenlijkt worden. Dat blijkt uit onze eerste editie van de Archeologiedagen, waar de meeste organisatoren een budget tussen de 0 en 100 euro gebruikten. Een wandeling of tentoonstelling organiseren over de archeologische geschiedenis van een dorp of stad? Een activiteit die zeker werkt, maar probeer de mensen iets te laten beleven. Dit kan je doen door een gids de deelnemers mee op sleeptouw te laten nemen. Ook foto's en plattegronden helpen om de mensen zich beter te doen inleven. Of je kan zorgen voor een archeologisch getint hapje onderweg. Er zijn veel manieren waarop je je publiek warm kan maken voor een activiteit:

- Zijn jonge kinderen je doelgroep? Vertel de archeologische geschiedenis van dorp of stad aan de hand van een poppenkast.
- Een archeologische opgraving in de buurt? Werk samen met de archeologen op de site een pop-up tentoonstelling uit over de vondsten op de site. Test de kennis van de mensen aan de hand van een kleine quiz.
- Wekelijkse markt? Sta met een kraam over de archeologische geschiedenis op de markt en laat de mensen zoals een echte marktkramer proeven van delicatessen uit het verleden.
- Wakker het mysterie rond archeologie aan en organiseer een speurtocht.

- Laat een middeleeuwse boer, een middeleeuwse edelvrouw en een middeleeuwse ridder het verhaal rond een plek vertellen.

Hulp nodig? Geen probleem, stuur een mailtje naar erfgoed@vlaamsbrabant.be en we helpen je graag verder.

MAAK JOUW ACTIVITEIT KENBAAR

Als je een activiteit organiseert, wil je natuurlijk een zo groot mogelijk publiek. Communicatie is daartoe de sleutel. In de eerste plaats vragen de organisatoren om je activiteit kenbaar te maken via de UiTdatabank. Hoe je dit precies moet doen, kan je hieronder lezen. Jaarlijks kijken meer dan drie miljoen mensen op de UiTdatabank, grote kans dat de mensen en de lokale pers jouw activiteit dus zien. Door jouw activiteit op de UiTdatabank in te voegen, komt hij automatisch op de website van de archeologiedagen: www.archeologiedagen.be. Laat jouw activiteit opvallen! Wat maakt jouw activiteit zo bijzonder? Schrijf daarvoor een wervend tekstje om de mensen te overtuigen om naar jouw activiteit te komen. Minstens even belangrijk is een goede foto bij je tekst. Geen foto's? Neem een kijkje op Google, maar zorg ervoor dat je op rechtenvrije foto's kiest (Google afbeeldingen – tools – gebruiksrechten).

Gebruik ook sociale media om je activiteit te promoten:

- Gebruik @ArcheodagenVL of de #archeologiedagen. Dit zorgt ervoor dat je activiteit makkelijker gevonden en gedeeld kan worden.
- Maak een evenement aan op Facebook over jouw activiteit en nodig je vrienden uit.
- Heb je een Facebookgroep? Neem een aantal weken voor de Archeologiedagen een foto met

een bekende persoon uit het dorp en deel deze met je volgers. Zo wakker je de interesse van je mensen aan.

Promoot niet enkel via sociale media je activiteit, maar ook plaatselijke promotie van je activiteit is van grote waarde. Ga rond in de gemeente of stad en post flyers in de brievenbussen van de mensen. Verspreid flyers bij culturele instellingen, verenigingen of bij de plaatselijke bakker en slagerij. Gebruik de contacten die je reeds hebt opgebouwd om mensen aan te spreken.

Ook op de dag van jouw activiteit is zichtbaarheid belangrijk. Zorg er dus voor dat de mensen van ver kunnen zien waar ze verwacht worden. Zo voelen de mensen zich onmiddellijk welkom. Daarbij kan je gebruik maken van het promotiemateriaal dat de organisatie ter beschikking stelt: flyers, hesjes, vlaggen, automagneten en posters. Je kan het promomateriaal bestellen nadat je je activiteit hebt ingegeven op de UiT-databank via de website: www.archeologiedagen.be.

HOE ZET IK MIJN ACTIVITEIT OP DE UIT-DATABANK?

Surf naar www.uitdatabank.be en maak een nieuw account aan of log in met jouw account. Volg de stappen zoals aangegeven op de website. Vermeld bij de naam van het evenement dat het om de archeologiedagen gaat. Dit doe je door eerst 'Archeologiedagen' te schrijven gevolgd door de naam van je evenement, b.v. 'Archeologiedagen: ontdek de rijke geschiedenis van Mechelen'. Op het einde voeg je het label 'Archeologiedagen' toe aan de tabel labels. Dit zorgt ervoor dat jouw activiteit ook op de website van de Archeologiedagen komt. Is je aandacht geprikkeld en heb je zin om zelf een activiteit te organiseren of gewoon te komen genieten? Stip dan alvast 14,15 en 16 juni in je agenda aan! Blijf op de hoogte via Facebook: <https://www.facebook.com/ArcheodagenVL> of Instagram: <https://www.instagram.com/archeologiedagen/>

